

Piet Oudolf:

'Alles hangt af van wat de beheerders aankunnen'

Na het lezen van 'Oudolf Hummelo' rest niets anders dan een diepe buiging voor wat Piet Oudolf (70) heeft weten te bereiken. Het boek beschrijft Oudolfs weg van kweker en tuinontwerper naar landschapsarchitect met wereldfaam. Vriend Noël Kingsbury hanteert de penvoering van het boek, maar het is ontegenzeggelijk ook Oudolfs werk. Een boek dat wel een kijkje in zijn privéleven geeft, maar onder zijn regie. Geen biografie dus, maar wat dan wel? In gesprek met Oudolf.

Tekst Ellen van der Peet | Beeld Tuin en Landschap, Clauzing Photography en uit besproken boek

Oudolf steekt van wal voordat er een vraag is gesteld. „Het was intens. Ik ben de enige die nog leeft en de waarheid kent.” Oudolf verwijst naar de jaren tachtig waarin hij vele, intense en lange gesprekken voerde met Rob Leopold (Cruydt-Hoeck en filosoof, overleden in 2005) en Henk Gerritsen (Prionatuinen, overleden in 2008). De jaren waarin de

basis van zijn huidige werk werd gelegd. Gerritsen was faliekant tegen de dogmatische Engelse tuinstijl. Oudolf: „We wilden het anders doen, ik was op zoek naar een meer natuurlijke stijl van tuinieren. Maar hoe creëer je een dergelijke leefgemeenschap van planten? Ik las boeken maar werd daar niets wijzer van.”

Met echtgenote Anja en de kinderen rijdt hij regelmatig op zondag naar Gerritsen voor deze gesprekken. Gerritsen op zijn beurt was geïnteresseerd in wat er op de kwekerij van Oudolf gebeurde en de planten die daar gekweekt werden. „Tuinieren is controle... Op het moment dat je vrijheid toelaat, gebeuren er dingen en kom je op een ander niveau, een extra laag. Henk werkte precies andersom. Hij paste geen vrijheid toe, maar ging interactie met de natuur aan. Hij kon dingen laten gaan, ik kwam uit de gecultiveerde wereld. Henk gebruikte

ook wilde planten. Hij probeerde er evenwicht in te brengen en verloor wel eens de controle. Na zoveel jaar heb ik ook dingen moeten laten gaan en loslaten, dat leverde nieuwe inzichten op en de kennis die nodig was om natuurlijk ogende plantengemeenschappen te kunnen ontwerpen.”

De weg van Oudolf

Dit is dan ook waar het boek Hummelo om draait. Het legt uit welke weg Oudolf bewandelt heeft, met wie er contacten waren, wie zijn werk beïnvloed heeft en hoe de opdrachten tot stand kwamen. Het is Oudolfs en Kingsbury's versie van de gebeurtenissen. Al lezend vraag je je soms af, waarom Kingsbury niet vaker Oudolf rechtstreeks aan het woord laat. Regelmatig interpreteert hij wat Oudolf zou hebben gedacht. De momenten dat

Oudolf in zijn hoofd laat kijken, zijn schaars. Het is geruststellend te lezen dat ook hij wakker kan liggen van een ontwerp en of iets wel goed komt. Te vaak lezen we een soort van opstapeling van succesmomenten door Kingsbury's ogen, alles lijkt goed uit te pakken en wederom een succes te zijn, dat is jammer. Zeker omdat Oudolf tijdens ons gesprek de opmerking maakt alleen maar lastige mensen tegen te komen en dat hij liever de ideale opdrachtgever heeft dan de ideale opdracht. Hoe zijn de keuzes van interviewkandidaten gemaakt en wat zeg je tegen een van de beste vrienden van Oudolf?

Toch is de keuze voor Noël Kingsbury een logische voor Oudolf. Hij heeft voldoende inside kennis, heeft Leopold en Gerritsen gekend en heeft ook in de Engelse tuinwereld de benodigde contacten, zo legt Oudolf uit. „Hij is de enige die weet hoe het in elkaar zit, wie had het anders moeten schrijven? Ik ben vrij complex in mijn hoofd en mijn werk moet voor zich spreken.”

Terug naar zijn werk dus. Het boek eindigt waar het begint: de vraag hoe een natuurlijk ogende plantengemeenschap aan te leggen is. Op de vrijgekomen plek in Hummelo na het sluiten van de kwekerij is een vasteplantenweide gekomen. Oudolf experimenteert met zaadmengsels van inheemse planten. Geen 'meadow' volgens hem, maar gewoon een tuin. Is een dergelijke beplanting geschikt voor de openbare ruimte? Oudolf antwoordt beslist: „De Highline is daar het ultieme voorbeeld van. Dat is mijn grootste experiment. Laatst nog kreeg ik de vraag: 'Hoe gaan jullie dat beheren?' Door te monitoren, alles wat ik ontwerp is nog steeds een tuin, het is niet wild, het lijkt zo, je moet het nog steeds controleren. We zitten wel op de grens van de mogelijkheden, de beheersbaarheid. Alles verandert, dat is een gegeven.”

Belangrijke personen

In het boek krijgen voor Oudolfs ontwikkeling belangrijke personen als Gerritsen, Mien Ruys en Leopold maar ook Ernst

Oudolf Hummelo

Oudolf Hummelo is tegelijkertijd verschenen in het Nederlands en Engels (€39,50 Fontaine Uitgevers). Het beschrijft een stuk hedendaagse Nederlandse tuingeschiedenis en biedt een overzicht van Oudolfs belangrijkste werken in de openbare ruimte en de totstandkoming ervan, voorzien van mooie foto's. Verwacht niet te veel persoonlijke details, het is nadrukkelijk géén biografie of portret. Auteur Noël Kingsbury staat daarvoor ook te dicht bij Oudolf als vriend en bewonderaar en is onderdeel van de gezamenlijke geschiedenis. Oudolf Hummelo is niet hét Dutch Wave boek, maar geeft wel voor het eerst inzicht in deze bijzondere periode van de Nederlandse tuingeschiedenis en de verwevenheid met pioniers in Duitsland, Zweden en zelfs al in de VS.

Het door Oudolf ontworpen Leuvehoofd in Rotterdam. „Gemeente Rotterdam heeft twee medewerkers vrijgemaakt voor het onderhoud. Dat doen ze goed”, aldus Oudolf.

Pagels en Karl Foerster een minibiografie van twee pagina's. Over Ton Ter Linden, altijd in één adem genoemd als pionier in de Dutch Wave doet alleen Fleur Zonneveld uitspraken in het boek. Was hij niet belangrijk? „Jawel”, zegt Oudolf. „We bezochten zijn tuinen, maar van samenwerking was geen sprake. Ton ging altijd zijn eigen gang. Hij werkte al vanaf het begin als kunstenaar. Kende lang niet alle plantennamen maar was bezig met het geheel. We deden het allemaal op onze eigen manier en dat was juist zo interessant.”

Hoe blijvend is zijn werk? Wat is er over veertig jaar? Oudolf: „Wellicht is het dan niet meer wat het nu is, het heeft wel de intentie, er ziet een idee achter. Wat ik doe, kan wel voorbijgaan, maar dat is dan wel een gebrek aan kennis.” Later in het gesprek keert dit thema terug. Er is geen ideale opdracht, maar een ideale opdrachtgever. Eén die beseft dat alles pas begint na de aanleg en oplevering en dus geld overheeft voor onderhoud door vakmensen. Alles hangt af van >

Noel Kingsbury (tweede van links) en Piet Oudolf (midden) tijdens de presentatie van het boek 'Oudolf Hummelo'.

wat beheerders aan kunnen, de kennis die zij hebben. Oudolf probeert de regie te houden, blijft zijn projecten bezoeken en praat met de beheerders ter plekke. Projecten waar dat niet zo gaat, laat hij los. Het Van Abbe museum in Eindhoven bijvoorbeeld. Na de aanleg was er geen contact meer vanuit de gemeente en daarom is het niet in het overzicht van te bezoeken werk achter in het boek opgenomen. „Het is te gedateerd en ik heb er geen regie meer over. De gemeente Rotterdam daarentegen heeft twee medewerkers vrijgemaakt voor onderhoud aan Leuvehoofd, dat doen ze goed.” Oudolf reist regelmatig naar New York, neemt daar graag nieuwe projecten aan, zodat hij ook oude projecten kan bezoeken en monitoren tegelijkertijd. Feit is wel dat het werken in de openbare ruimte ook beperkend werkt in de keuze van de planten. Die moeten langlevend en sterk

zijn. „Ik houd ook van kortlevende planten, maar die kan ik dan niet toepassen.” Is alles al gedaan? „Dat vroegen ze tien jaar geleden ook en toen moest de Highline nog op mijn pad komen. Ik heb net die tuin in Somerset (aanleg tuin bij gallery Hauser & Wirth) ontworpen en ben door de Biënnale in Venetië in de kunstwereld terechtgekomen. De kunst is de hoogste vorm van wat je kunt doen, als je daar gewaardeerd wordt voor wat je doet... Er wordt gekeken naar wat je maakt en niet hoe je dat doet.” Oudolf voelt zich door dergelijke opdrachten erkend in de kunstwereld. „Wat wij proberen te bereiken in de openbare ruimte is iets wat mensen aanraakt, wat met ze doet. Dat is mijn belangrijkste drijfveer. Het gaat erom dat de ander er wat aan heeft. De openbare ruimte is mijn speelveld geworden om mensen in aanraking te brengen met iets dat meer is dan tuinieren. Er is geen moment dat ik denk aan stoppen, ik denk dat ik me dan heel leeg zal voelen. Het is een vak, omdat je alles moet weten, maar het is ook een vorm van expressie, een vorm van communicatie, waarbij mijn tegenspelers onbekenden zijn.”

Bedevaartsoord

De vraag of zijn werk kunst is, of kan zijn, wordt niet behandeld in het boek. De mening van kunstkenner is niet gevraagd. Kingsbury trekt in Hummelo dan ook te snel de conclusie dat dit wel zo is. Een interessante vraag waar

hopelijk het antwoord op komt. Kan tuinieren als een kunstvorm gezien worden of is het hooguit toegepaste kunst?

Hoe gaat het verder met Hummelo, een bedevaartsoord zoals Kingsbury schrijft? Oudolf lacht. „Het ziet er anders nog goed uit.” De toekomst van de tuinen in Hummelo vindt Oudolf niet zo belangrijk: „Misschien wordt het minder in Hummelo, het werk wat ik buiten doe is veel belangrijker. Sommige klanten zijn nog nooit in Hummelo geweest. Wat wij doen is tijdelijk, alles zal uiteindelijk verloren gaan, 25 jaar is de doorloopcyclus... Alleen bomen worden steeds mooier naarmate ze ouder worden.”

Hummelo maakt duidelijk dat het niet om heel hard werken en talent alleen gaat. Ook om de gunfactor en een portie geluk. De opdracht die zijn doorbraak wordt, droompark Enköping in Zweden, komt min of meer toevallig tot stand. Kingsbury schrijft in Hummelo dat door Oudolf het beroep van landschapsarchitectuur erkenning krijgt. Is dat zo? Is dit niet een geval van 'één zwaluw maakt nog geen zomer', gezien de woorden van Thomas Rainer op het Dublinse GLDA congres begin februari 2015: 'een gemarginaliseerd beroep, ondergeschoven aan de architect van het gebouw'. „Hij heeft gelijk”, beaamt Oudolf, „ik heb geluk gehad.” Ziet Oudolf talenten in de jongere generatie Nederlandse tuinontwerpers? „Moeilijk te zeggen, wel heel hardwerkende mensen, maar je dacht toch niet dat Mien Ruys destijds over ons dacht als talenten?” <

Voor Oudolf belangrijke personen krijgen een korte biografie in het boek, hier met Rob Leopold.